

نقش زنان در زمینه سازی ظهور.

حکیمه شریفات خلف آبادی^۱

چکیده

مقاله حاضر نقش زن در زمینه سازی ظهور است. همه مومنان در برابر امام زمان (عج) خود مسئول اند و باید ظهور آن حضرت زمینه سازی کنند بانوان از جمله افرادی اند که علاوه بر نقش های عمومی نقش های به خصوصی نیز ایفا می کنند که اهمیت نقش زنان را در زمینه سازی ظهور روشن می نماید. بنابراین، آگاهی آنها از نقش های خاصشان در عرصه خانواده و جامعه می تواند زمینه ساز پرورش نسلی با مسئولیت و پراگیزه شود. زنان علاوه بر این نقش، نقش های دیگری نیز دارند که می توان به نقش اقتصادی اجتماعی و سیاسی و فرهنگی زنان نام برد. در نتیجه می توان گفت زنان نقش مهمی در زمینه ظهور امام زمان (عج) ایفا می کنند که در نوبه خود می تواند بسیار با اهمیت باشد و جامعه را به ظهور آن حضرت نزدیک کند. مقاله حاضر از بخش های مختلف از جمله مفهوم شناسی، جایگاه زنان، و نقش زن در زمینه ظهور و به شیوه کتابخانه ای و توصیفی نگاشته شده است.

کلید واژه: ظهور، امام زمان، زنان، زمینه سازی ظهور، انتظار

^۱ سطح ۲ مدرسه علمیه حضرت زینب (ص)، شهرستان امیدیه

مقدمه

ظهور منجی موعود یک اعتقاد عمومی در تمامی ادیان است؛ عصر غیبت در فرهنگ شیعی، با عنوان عصر انتظار شناخته می‌شود. این عصر به دلیل شرایط استثنایی ناشی از عدم دسترسی مردم به رهبری معصوم، دشواریها، اقتضائات خاص خود را دارد. هر یک از افراد اجتماع میتواند نقش تاثیر گذاری بر فراهم کردن زمینه حضور داشته باشند.

زن در جامعه اسلامی نقش موثری در ایجاد زمینه ظهور امام زمان (عج) دارد و این نقش انکار ناپذیر است. تبیین جایگاه و رسالت زنان در فراهم کردن مقدمات ظهور حضرت مهدی (عج) براساس فرامین قرآن و سنت از مباحثی است که به طور مستقل کمتر به آن توجه شده است از این رو پرداختن به این مساله امری بسیار مهم و ضروری می باشد. با توجه به بررسی های انجام شده کتاب ها و مقالاتی در این زمینه نگاشته شده که برخی از آنها عبارت اند از: مقاله نقش زنان در زمینه سازی ظهور نوشته رقیه انصاری چشمه و کتاب خانواده و زمینه سازی ظهور نوشته محمود ملکی راد در رابطه با نقش تاثیر گذار زن به صورت کلی بیان کرده اند اما در مقاله حاضر با تکیه بر آیات و روایات به بررسی نقش زن در زمینه ظهور می پردازد. در این صورت مقاله حاضر با تکیه بر آیات و روایات در صدد پاسخ گویی به این سوال است، نقش زن در زمینه ظهور چیست؟

۱. شناسی: مفهوم

۱-۱: مفهوم زن

در لغت نقیض مرد می باشد^۱ و همچنین انسان ماده و همسر نیز گفته می شود.^۲

^۱ دهخدا. لغت نامه دهخدا. ذیل واژه زن

^۲ معین. فرهنگ معین. ذیل واژه زن

زن در لغت عربی به مؤنث از ریشه «أُنْث» در اصل به معنای نرمی است و از آن جا که در جنس زن نوعی نرمی و لطافت وجود دارد این واژه بر او اطلاق شده است.^۱

۱-۲: مفهوم ظهور

ظهور مقابل خفا، در لغت به معنای آشکار بودن است.^۲ مقصود، ظاهر شدن حضرت مهدی (ع) پس از پنهان زیستن طولانی، برای قیام و برپایی حکومت عدل جهانی است.^۳

در اصطلاح مذهب شیعه دوازده امامی به ظهور «مهدی موعود» شیعیان به کار می رود. مفهوم ظهور در یهودیت و مسیحیت و آیین زرتشتی وجود دارد. هندوها انتظار دهمین آوتاره با نام کلکی یا کلکین را دارند؛ زرتشت ها در انتظار سوشیانت به سر می برند.^۴

۲: جایگاه زن در اسلام

در محیط پیدایش اسلام یعنی حجاز قبل از ظهور پیغمبر اکرم (صل الله علیه و آله) با زن همان معامله انسان وابسته غیر مستقل انجام می شد، رفتار آن ها شباهت زیادی به بشرهای نیمه وحشی داشت زیرا به وضع رسوا و ننگین از زن بهره برداری می کردند زن در محیط آنها آن چنان بی اراده و بی اختیار بود که گاهی جهت ارتزاق صاحب خود در معرض کرایه قرار می گرفت، محرومیت از تمدن، و ابتلای به فقر آنها را گرفتار خشونت عجیبی کرده بود که جنایت معروف "وَأْد" (زنده به گور کردن) را در مورد آنها مرتکب می شدند.^۵

^۱ مصطفوی، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، ج ۱، ص ۱۵۶

^۲ ابن منظور. لسان العرب، واژه «ظهر»

^۳ صدر، تاریخ پس از ظهور، ص ۷۰

^۴ جمعی از نویسندگان، گونه شناسی اندیشه منجی موعود در ادیان، ص ۶۶

^۵ مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۶۱ و ۱۶۲.

خداوند در قرآن کریم می فرمایند: «وَ إِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَ هُوَ كَظِيمٌ»^۱ در حالی که هرگاه به یکی از آن ها بشارت دهند دختری نصیب تو شده صورتش از فرط ناراحتی سیاه می شود و مملو از خشم می گردد».

با ظهور اسلام و تعلیمات ویژه آن زندگی زن وارد مرحله ی نوین گردید که دو مرحله ی گذشته فاصله زیادی داشت. اسلام ظهور کرد و با این خرافه در ابعاد مختلفش سرسختانه جنگید و دختردار شدن را به عنوان رحمت خدا به خانواده معرفی کرد. پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم) با تمام مقامی که داشتند دست دخترش را می بوسید و به هنگام رفتن و مراجعت از سفر، او را دیدار می کرد.^۲

رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه وآله وسلم) درباره ارزش دختر داشتن فرموده اند : « خَيْرُ أَوْلَادِكُمُ الْبَنَاتُ »، بهترین فرزندان شما دختران هستند. ^۳

نقش زن در زمینه تربیتی :

۱. فرزنداری

کودک ماه ها در رحم مادر، با جسم و روح او ارتباط تنگاتنگ برقرار می کند. بعد از آن نیز تا مدت ها برای رشد و ادامه ی حیات خود نیاز به مادر دارد و طول می کشد تا بتواند به تنهایی احتیاجات خود را برطرف کند. تمام این امور نیاز به صبر و حوصله ی سرشاری دارد که خداوند به مادر بخشیده تا فرزندانش به سمت کمال پیش بروند و در این وابستگی و احتیاج، حکمتی نهفته است تا کودک پیوسته با مادر ارتباط داشته باشد و تحت تربیت او بزرگ شده و به کمال برسد.^۴

۱- توجه به آموزه های دینی هنگام انعقاد نطفه

^۱ سوره نحل، آیه ۵۸

^۲ مکارم سیرازی، تفسیر نمونه، ج ۱۱، ص ۲۷۵ و ۲۷۶

^۳ مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰۴، ص ۹۱

^۴ آیت اللهی، زن و خانواده، ج ۳، ص ۱۹-۱۸ .

زندگی یک موجود زنده در لحظه لقاح آغاز می شود .

این دوره نه ماهه در حیات آدمی بسیار مهم و تعیین کننده است، هرگونه کوتاهی والدین به ویژه مادر گاهی عواقبی غیر قابل اجتناب دارد.

براساس آموزه های دینی،یمی از مراحل که در تکوین شخصیت دینی و ولایی فرزندان ما می تواند موثر باشد مرحله انعقاد نطفه است .

در اهمیت این مسئله توجه به کیفیت انعقاد نطفه حضرت زهرا سلام الله علیه که طراحی آن از سوی خداوند تبارک و تعالی صورت گرفته، کفایت می کند .

وقتی قرار است نطفه حضرت منعقد گردد ، پدرشان رسول الله چهل شبانه روز به تهجد و عبادت می پردازند و بعد از تناول از غذای بهشتی ،اجاره انعقاد نطفه داده می شود.^۱

«نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأَتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِنَفْسِكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَعْلَمُوا أَنَكُمْ مُلَاقُوهُ ۖ وَبَشِّرِ

الْمُؤْمِنِينَ؛^۲ زنان شما کشتزار شمايند، پس (برای کشت فرزند صالح) بدانها نزدیک شويد هرگاه (مباشرت آنان) خواهيد، و چیزی برای خود پيش فرستيد و خدا ترس باشيد و بدانيد که محققاً نزد خدا خواهيد رفت. و (ای رسول) اهل ايمان را بشارت ده.»

۲- رعایت الزامات دوران بارداری :

یکی دیگر از مقاطع و مراحل تاثیر گذار در تربیت نسل مهدوی ،دوران بارداری مادر است که در شکل گیری شاکله. دینی فرزندان فوق العاده موثر است .

کلیه ی حالات ،سکنات رفتارها و حتی خطورات فکری و ذهنی مادر در فرزند تاثیر گذار است . صرفاً مادری که خود علقه عاطفی و فکری با مولای خود امام زمان (عج) داشته و این علقه، نمود علمی در زندگی او دارد می تواند منتقل کننده آن به فرزند خود باشد .^۳

^۱ . علی اکبر شعاری نژاد، روان شناسی رشد، ص ۱۸۱.

^۲ . بقره، آیه ۲۲۳

^۳ . سیما مخیر ،ریحانه بهشتی ، لا همکاری جمعی از خواهران حوزه علمیه نورالزهرای چاپ پنجم ۱۳۸۳ . ص ۱۷۲.

اسلام زمانی را در دامن خود پرورش داد که نه تنها صحنه سیاسی را ترک نکردند بلکه همواره به حمایت از اسلام برخاستند و در مقابل دستگاه ستم گر ایستادگی نمودند امام خمینی ره دریانات خود به مردان و زنان برای دخالت در امور سیاسی چنین فرمودند: باید همه زن ها و مرد ها در مسایل اجتماعی، سیاسی وارد باشند و ناظر باشند هم به محلی ناظر باشند هم به کارهای دولت ناظر باشند.

۱- آگاهی و بصیرت دینی و انقلابی:

آگاهی و بصیرت، بومی از ویژگیهای انسان کامل است که در هر وقت و زمان همراه و ملازم است، غفلت زدگی، خواه ناخواه انسان را از مسیر حق دور می کند و فطرت حق جو، عدالت خواه و کمال طلب را در انسان کم رنگ جلوه می دهد.

بصیرت دینی به معنای شناخت حق از باطل، درم وظایف دینی، تشخیص دوست از دشمن، هوشیاری و بیداری کافی در برابر توطئه ها و فتنه های دشمنان خارجی و فتنه گران داخلی، تحلیل درست وقایع و موضع گیری واقع بینانه و درست رخدادها و فتنه هاست .

بصیرت از مهمترین شاخصه های دینداری و از عوامل تاثیرگذار در سرنوشت انسان کامل و مومن و جامعه اسلامی است .

یکی از ارکان حماسه فاطمی، بصیذت دینی بود . بصیرت افزایی مهم تربت درس زندگی سیاسی حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیه به افرادی است که در میان فتنه ها دچار سرگردانی می شوند و شناخت حق از باطل برای آنان دشوار می گردد .

بصیرت فاطمی ایلام را زنده نگه داشت و امامت بعد از پیامبر را تثبیت نمود و جهل را آشکار و مردم ما آگاه را از خواب سنگین و غفلت آمیز بیدار کرد^۱.

۲- روحیه دشمن شناسی و دشمن ستیزی :

شناخت دشمن، شیوه شناسی در رویارویی با او و چگونگی پیروزی بر دسیسه های دشمنان آموزه هایی است که هر دین باور فرهیخته ای باید به آنها آگاهی یابد

^۱ . مهر علی محمد نژاد، درآمدی بر معاصر سازی سبک زندگی فاطمی، ص ۲۳۴-۲۳۵، ۲۳۶.

به تحقیق می توان یکی از ارکان اصلی هر حماسه ای در طول تاریخ را شناخت کامل دشمنان محسوب کرد، چرا که تا متوجه نباشیم که با چه جبهه ای روبرو هستیم هرگز نمی توانیم جامعه را در برابر مستکبران بسیج کنیم.

بی شکل دشمن شناسی از محوری ترین مباحث در موضوع دفع تهدید ها و دفاع از یک ملت در چارچوب حماسه ی سیاسی به شمار می رود.

چه بسا امت هایی که در طول تاریخ در اثر غفلت از دشمنان و فقدان آگاهی و بصیرت لازم شناخت توطئه های بیگانگان و عدم اتخاذ مواضع بموقع و صحیح توسط نخبگان و خواص آن جامعه، به سرنوشتی هلاکت بار دچار شده اند.^۱

امیر المومنین علی علیه السلام می فرمایند: «من نام عن عدویه انبهته المکاید؟ کسی که در برابر دشمنش» به خواب رود (از او غافل بماند) حيله هايق (غافل گیرانه دشمن) او را از خواب بیدار می کند.

۳- حضور در همه صحنه ها:

حضور زن در صحنه های مختلف اجتماعی، نقش تعیین کننده ای برای مشروعیت هر نظام و پایداری آن دارد.

انسان آگاه و مسؤل نسبت به مسائل اطراف خود هرگز بی تفاوت نبوده و در هر فراز و نشیبی صحنه را خالی نمی کند حضور انقلابی زنان ایرانی در مقاطع مختلف شکل گیری و پیروزی انقلاب اسلامی، دفاع مقدس، و راهپیمایی ها به ویژه در ۲۲ بهمن، روز قدس، شرکت در نماز جمعه، مناسبت های آیینی، انتخابات و..... مانع اصلی تحرکات متعدد دشمنان و خنثی کننده توطئه های دشمنان بوده است.

در واقع پیوند مستحکم میان رهبری و حضور مردم در صحنه مهمترین عامل پویایی انقلاب اسلامی شده و از آن دژ مستحکمی در مقابل نظام سلطه ساخته است.^۳

^۱. همان، ص ۲۳۷

^۲. غرر الحکم، ج ۵، ص ۳۴۴

^۳ مهر علی محمد نژاد، درآمدی بر معاصر سازی سبک زندگی فاطمی،

نتیجه

مقاله حاضر با موضوع نقش زن در زمینه سازی ظهور از بخش های مختلفی از جمله مفهوم شناسی زن و ظهور، جایگاه زن در اسلام، نقش زن در زمینه ظهور مانند نقش سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و تربیت کودک تشکیل شده است.

در اسلام زن در جایگاه ویژه ای قرار دارد از این رو می تواند نقش ویژه نیز در زمینه ظهور امام زمان (عج) ایفا نماید و همچنین ضرورت وجود زنان به جایگاه ویژه زن در زکینه ظهور ضروری می باشد از جمله این نقش ها عبارت اند از

۱. تربیت کودک: دامن مادر بزرگترین مدرسه ای است که بچه در آنجا تربیت می شود. عدم توجه به تربیت کودکان نسل آینده را در معرض خطر قرار می دهد.

۲. اقتصادی: نقش دیگر زنان توجه به خود کفایی اقتصادی برای رهایی یافتن از بند استعماری جهان خواران است تا در سایه استقلال اقتصادی در کشور، زمینه های رفاه اقتصادی و معیشتی دوران ظهور فراهم آید و کشور نیز در زمینه های اقتصادی و نظامی، وابسته به دولت های استکباری نباشد.

۳. اجتماعی و فرهنگی. زنان به دلیل جایگاه مهم اجتماعی خود و روح لطیفی که دارند زود تر از مردان به زمینه سازی ظهور کمک می کنند و می توانند آنان رو با خود همراه سازند

۴. سیاسی: حضور زنان در صحنه سیاسی با پرهیزکاری، زمینه ساز حکومت جهانی امام عصر (عج) می باشد. از جمله حضور آنان در صحنه های انقلاب اسلامی که خود، زمینه ساز حکومت امام عصر (عج) بوده است.

فهرست منابع

قرآن کریم

۱. آیت اللهی، زهرا، زن و خانواده، تهران، روابط عمومی شورای فرهنگی- اجتماعی زنان، چاپ اول، ۱۳۸۱ ه ش
۲. ابن منظور، محمد ابن مکرم، لسان العرب، بیروت، دار الصادر، ۱۴۱۴ ه ق
۳. ابن بابویه، محمد، الخصال، تهران: اندیشه هادی، ۱۳۸۵ ه ش
۴. بابازاده، علی اکبر، تحلیل سیره فاطمه، تهران، دانش و ادب، ۱۳۸۹ ه ش
۵. پناهی، محمد حسین، جامعه شناسی مشارکت سیاسی زنان، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، چاپ اول، ۱۳۸۶ ه ش
۶. جمعی از نویسندگان، گونه شناسی اندیشه منجی موعود در ادیان، تهران، دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۸۹ ه ش
۷. جوادی آملی، عبدالله، زن در آینه جلال و جمال، قم، اسراء، بی تا
۸. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، قم، نشر موسسه آل البیت، بی تا
۹. حسام شهرییس، پری، روح زن، تهران، دانش، ۱۳۶۳ ه ش
۱۰. خامنه ای، سید علی، حدیث ولایت، تهران، انقلاب اسلامی، ۱۳۹۹ ه ش
۱۱. دریوزه، زهرا، بررسی رابطه همدلی مادران و دختران دانش آموز دبیرستانی و اختلالات رفتاری دختران شهر تهران، تهران، فصل نامه مطالعات زنان، ش ۳، بی تا
۱۲. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه، ۱۳۷۱ ه ش.
۱۳. سلیمانیان، خدامراد. فرهنگ نامه مهدویت، تهران: بنیاد فرهنگی مهدی موعود(عج)، ۱۳۸۸ ه ش
۱۴. صدر. محمد. تاریخ پس از ظهور. قم. موعود عصر. ۱۳۹۵ ه ش
۱۵. کورانی، علی، معجم الاحادیث امام مهدی، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۴۲۸ ه ش
۱۶. محمد نژاد، مهر علی، در آمدی بر معاصر سازی سبک زندگی فاطمی، چاپ چهارم، تهران: سنا، ۱۳۹۸،
۱۷. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، تهران، دار الکتب الاسلامیه، بی تا.

۱۸. مرتضوی. ضیاء. امام خمینی و الگوهای دین شناختی در مسایل زنان. قم. دفتر تبلیغات اسلامی مرکز انتشارات. ۱۳۷۸ ه ش
۱۹. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۰ .
۲۰. مطهری، مرتضی، نظام حقوق زن در اسلام، تهران، صدرا، ۱۳۷۷ ه ش
۲۱. ----- . مجموعه آثار. تهران. صدرا. ۱۳۸۸ ه ش
۲۲. معین، محمد، فرهنگ معین، تهران، زرین، چاپ سوم، ۱۳۸۶ ه ش
۲۳. مکارم شیرازی، ناصر ، برگزیده تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب اسلامی، ۱۳۸۶ ش
۲۴. موسوی خمینی، روح الله، صحیفه امام خمینی ره، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۶۹ ه ش
۲۵. موگهی، عبدالرحیم، سیمای زن، قم، دفتر تبلیغات اسلامی ۱۳۷۳ ه ش
۲۶. هاشمی. ریحانه. نقش زن در زمینه ظهور. قم. مجله انتظار. ۱۳۸۶ ه ش
۲۷. مجله مشرق. آثارقناعت درزندگی. مرکز تخصصی مهدویت حوزه علمیه قم. بنیا